

بررسی ارتباط بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان (نمونه مورد مطالعه: جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شهر کرمانشاه)

شهرام فتاحی^{۱*}، طیبه زارعی^۲، جعفر احمدپور پرویزیان^۳، پروانه امیری^۴

۱- دکترای علوم سیاسی و عضو هیأت علمی گروه علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

۲- عضو هیأت علمی گروه معارف دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه آزاد بندرعباس

۴- کارشناس ارشد جمعیت شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهاقان

چکیده

احساس امنیت اجتماعی به دلیل ماهیت و محتوایی که دارد، یکی از مهمترین پیش فرض های توسعه و پیشرفت جوامع محسوب می گردد، به نحوی که می توان پیامدهای آن را در تمامی حوزه ها و سطوح مختلف، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جوامع به صورت کاملاً شفاف مشاهده نمود. پژوهش حاضر که با هدف بررسی تأثیر دینداری بر احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر کرمانشاه است، از نظر نوع هدف یک بررسی کاربردی، از نظر وسعت پهنانگر، از نظر دامنه خرد و از نظر زمانی یک بررسی مقطعی است. روش تحقیق در این پژوهش روش میدانی با استفاده از تکنیک پیمایش، و ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه است. جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شهر کرمانشاه است که تعداد ۳۸۴ نفر از آنان به عنوان حجم نمونه مورد بررسی قرار گرفتند. پژوهش حاضر بر اساس تئوری های کنت، دورکیم، توکویل، مالینوفسکی، گیدنز و گلاک و استارک به دنبال ارتباط

بین میزان کل دینداری و همچنین ابعاد مختلف آن یعنی پیامدی، اعتقادی، مناسکی و تجربی به عنوان متغیرهای مستقل و احساس امنیت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که بین تمامی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته ارتباط مثبت، مستقیم و معنادار وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت اجتماعی، دینداری، دینداری اعتقادی، دینداری پیامدی، دینداری مناسکی، دینداری تجربی.

مقدمه و بیان مسأله

مقوله امنیت به موازات پیدایی بشر مطرح بوده و بشر سعی نموده با غلبه بر جبر طبیعت، تاریخ و جامعه به نوعی عرصه را برای بروز و شکوفایی خود فراهم نموده و زمینه را برای اسکان خود و استقرار امنیت فراهم آورد. این تلاش برای امنیت با وجود صورت‌ها و وجوه مختلف ناامنی در کنه و ذات خود یک وجه مشترک داشته که همان تلاش آگاهانه بشر برای رهایی خود از قید و بندها و غل و زنجیرهایی است که مانع رسیدن به غایات انسانی، اخلاقی و مدنی است. اهتمام بشر برای رهایی از استبداد، استعمار و نابرابری، تلاش برای اصلاح و بهبود حالت‌های مرضی و بیمارگونه نابهنجاری‌های اجتماعی و تلاش برای رضایتمندی و احساس امنیت بخشی از این تلاش‌هاست (عزیزی و حیدرخانی، ۱۳۹۳).

امنیت اجتماعی به دلیل ماهیت و محتوایی که دارد، یکی از مهمترین پیش فرض‌های توسعه و پیشرفت جوامع محسوب می‌گردد، به نحوی که می‌توان پیامدهای آن را در تمامی حوزه‌ها و سطوح مختلف، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جوامع به صورت کاملاً شفاف مشاهده نمود. شاید بتوان با کمی احتیاط این ادعا را مطرح نمود که، نیاز به امنیت و احساس امنیت، مهمترین یا لاقلاً یکی از مهمترین نیازهای بشر امروزی محسوب می‌شود و تکاپو برای رسیدن به این سازه مهم اجتماعی (امنیت) از مهمترین انگیزه‌های انسان، در انتخاب زندگی جمعی است. بر این اساس می‌توان گفت، امنیت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان مقدمه لازم برای حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است و دولت‌ها هزینه، زمان و امکانات وسیعی را برای تامین آن صرف می‌کنند. این مقوله به مثابه یک آرمان به

عنوان یکی از حقوق‌های اساسی مردم مطرح است که حاصل مجموعه‌ای از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین اجزاء مختلف نظام اجتماعی است.

از گذشته دور تا به امروز همواره امنیت به عنوان یکی از دغدغه‌های جوامع بشری به شمار می‌آمده و به تعبیر برخی اندیشمندان در این زمینه، از دلایل اصلی دست شستن بشر از آزادی و سیاست و تن دادن به زندگی جمعی، همین مسئله امنیت اجتماعی (جمعی) است، اگرچه با اهمیت یافتن مسئله امنیت در جوامع، ابزار، شیوه‌ها و رویکردهای ایجاد و حفظ آن دستخوش تحولات بسیاری بوده است. در جوامع گذشته اقتدار، کنترل و نظارت نهادهای رسمی، نماد قدرت و امنیت به شمار می‌رفت. ولی امروزه، عنصر اصلی نظم، امنیت و پایداری به میزان سرمایه اجتماعی، میزان پایداری به تعهدات ارزشی و دینی و رسانه‌های مرتبط با آن جامعه باز می‌گردد. بنابراین برای مدیریت درست و منطقی امنیت اجتماعی در جامعه باید ارتباط عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر آن به ویژه دینداری را شناخت.

نکته قابل توجه درباره امنیت، عینی و ذهنی بودن آن است، چنانکه بوزان امنیت را حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به داده‌های شخصی) تعریف کرده است (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۲).

در رابطه با ابعاد ذهنی و عینی امنیت در بین جامعه شناسان داخلی، چلبی معتقد است در بعد عینی، امنیت را می‌توان به عنوان فراغت از تهدید تعریف کرد اما در بعد ذهنی مراد از امنیت، احساس آرامش و یا عدم احساس تهدید و عدم احساس ترس ناشی از آن از سوی محیط‌های دور و نزدیک فرد است. البته این دو بعد معمولاً با یکدیگر احساس همبستگی قوی دارند، هر چند در تحلیل نهایی، اولی تا حد زیادی تعیین کننده دومی است، با وجود این، درصدی از واریانس متغیر امنیت در بعد ذهنی، متأثر از محیط نرم افزاری جامعه و نحوه اطلاع رسانی و مضامین آن است. بر این اساس می‌توان گفت، احساس امنیت اجتماعی به فقدان هراس از تهدید شدن یا به مخاطره افتادن ویژگی‌های اساسی و ارزش‌های انسانی و نبود ترس از تهدید حقوق و آزادی‌های مشروع گفته می‌شود.

با وجود گستره امنیت، این مفهوم در دوران مدرن به عنوان یک مسئله اجتماعی مطرح شده و سعی گردیده به شیوه تجربی و خردمندانه مورد بررسی علمی قرار بگیرد. امروزه مفهوم

امنیت در درون شبکه پیچیده‌ای از فرایندها و تحولات اجتماعی نظیر صنعتی شدن و مدنی‌سازی، نظام دیوانسالاری، شبکه‌های رسمی و غیر رسمی کنترل اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی، شهرنشینی و فردگرایی مورد بررسی قرار گرفته است. لذا در شرایط کنونی تأمین، هدایت و کنترل امنیت عمومی مستلزم یک سلسله از نظامات دیوانی و اجتماعی است که بتوان به موازات تغییرات اجتماعی آنها را رصد کرده و تأمین نمود.

مجموعه سلسله اقدامات برای بالا بردن احساس امنیت اجتماعی نیازمند نظم اخلاقی است. نظم اخلاقی شامل قواعدی است که بر روابط اجتماعی حکمفرماست و به عقیده دورکیم زمانی که این نظم با اختلال مواجه شود، جامعه به وضعیت آنومی دچار می‌شود و همزمان با از هم پاشیدگی هنجارها و بروز آنومی، خواسته‌ها، آرزوها و امیال انسان نیروی کنترل و محدود کننده شان را از دست می‌دهند. آرزوهای بی حد و حصر انسان به تمامی نمی‌توانند ارضا شوند و در نتیجه چنین موقعیتی، نارضایتی و عدم احساس امنیت در جامعه بروز می‌یابد. دینداری به عنوان یکی از اصلی‌ترین موضوع‌های فرهنگی که یکی از تضمین‌کننده‌های نظم جامعه است به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی است و بررسی آن دارای اهمیت است. بر همین اساس در پژوهش حاضر به بررسی ارتباط بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شهر کرمانشاه پرداخته خواهد شد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

شاید تا چند دهه اخیر متفکران اجتماعی بین امنیت و احساس آن تفاوت چندانی قائل نبودند ولی به واسطه تغییر و تحولاتی که پس از جنگ جهانی دوم بر جوامع حاکم گردید مشخص شد که بعد ذهنی امنیت (احساس امنیت) اهمیت غیرقابل انکاری پیدا کرده است، چرا که «این احساس ناشی از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی آن است و فقط به شاخص‌های امنیت قابل تقلیل نیست.

احساس امنیت پدیده‌ای روان‌شناختی - اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگونی است. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیر مستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت‌های گوناگون آنرا تجربه می‌کنند. به لحاظ روش‌شناسی

احساس امنیت سازه‌ای چند بعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌های متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه‌گیری است. بر این مبنا به نظر می‌رسد که احساس امنیت با بسیاری از عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه ارتباط می‌یابد. تفسیر درست و یا نادرست افراد و تجارب آنها از شرایط اجتماعی همراه، احساس امنیت را در طیفی از احساس امنیت درست و واقعی و کاذب و غیر واقعی قرار می‌دهد. برخی افراد جامعه نیز به خاطر تأمین منابع خویش با پذیرش ریسک‌های گوناگون ناخواسته خود را در معرض احساس ناامنی قرار می‌دهند که این شرایط خود ساخته، با فضای کلان و ساختارهای اقتصادی و اجتماعی جامعه فاصله دارد و بالعکس گاهی اوقات برخی افراد «در فضایی کاملاً نا امن زندگی می‌کنند اما هیچ وقت احساس ناامنی نمی‌نمایند».

به عنوان مثال می‌توان به مقایسه سرقت خودرو در دو شهر تهران و توکیو اشاره کرد. در حالی که در شهر توکیو ۵ میلیون خودرو و شهر تهران ۳ میلیون خودرو وجود دارد، میزان سرقت خودرو در تهران حدود ۱۰ هزار دستگاه، ولی در توکیو ۱۰۰ هزار دستگاه است، اما علی‌رغم میزان بسیار بالای سرقت در توکیو نسبت به تهران، احساس نگرانی از این وضعیت در توکیو به واسطه وجود نظام تأمین اجتماعی (که بلافاصله خودرو از طریق بیمه تأمین می‌شود) بسیار پایین‌تر از تهران است (بیات، ۱۳۸۷: ۴).

بررسی‌های انجام گرفته در کشورهای مختلف بیانگر این است که عموماً احساس امنیت بین شهروندان در اکثر نقاط دنیا به نسبت وجود امنیت، پایین‌تر است. این نسبت در ایران در مقایسه با کشورهای انگلیس و استرالیا با توجه به میزان وجود امنیت بسیار پایین است. به عنوان نمونه در ایران نرخ سرقت منزل به ازای هر هزار منزل ۵، در انگلیس به ازای هر هزار منزل ۲۰ و در استرالیا به ازای هر هزار منزل ۲۵ است در حالی که میزان امنیت شهروندان ایرانی نسبت به این دو کشور رقم پایین‌تری را نشان می‌دهد (عزیزی و حیدرخانی، ۱۳۹۱: ۹۶). بنابراین ضروری است که عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی را شناخت. اما یکی از تأثیرگذارترین متغیرها در حوزه تغییرات جوامع امروزی دینداری است. به ویژه در جامعه‌ای که دین محوری اصلی را داراست، دینداری افراد میتواند با سایر پدیده‌های

اجتماعی موجود در جامعه ارتباط داشته باشد بنابراین بررسی ارتباط بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی دارای اهمیت و ضرورت است.

مبانی نظری

نظریه‌های احساس امنیت

اگر چه در ظاهر فضای مفهومی امنیت^۱ کاملاً روشن، شفاف و دارای نمودهای عینی بنظر می‌رسد، اما تعریف مفهومی این اصطلاح کاملاً مناقشه آمیز است (ماندل، ۱۳۷۹- بوزان، ۱۳۷۸). ماندل^۲ معتقد است ارائه تعریفی کامل از امنیت مستلزم بررسی و تحقیق در خصوص مفاهیم کلیدی چون قدرت، تهدید و اتحادهاست (ماندل، ۱۳۷۹: ۲۲). برخی نیز معتقدند، امنیت با تعریف مفهوم مخالف آن یعنی ناامنی و بیان شاخص‌های وضعیت فقدان امنیت نیز قابل درک است (حق پناه، ۱۳۷۷: ۱۴۴).

البته در اینجا باید به تفاوت امنیت و احساس امنیت اشاره کرد. ممکن است در جامعه‌ای امنیت از نظر انتظامی و پلیسی وجود داشته باشد، ولی فرد احساس امنیت نکند. در واقع احساس امنیت به عنوان بعد ذهنی تلقی می‌شود (گروسی، میرزایی و شاهرخی، ۱۳۸۶: ۳۱). احساس عدم امنیت به دلایل متعدد پدید می‌آید. یکی از دلایل ممکن احساس ناامنی، ممکن است به خاطر موقعیت و وضعیت خاص حاکم بر یک جامعه باشد و فرد به خاطر پاره‌ای از عوامل محل نظم در جامعه احساس ناامنی بکند. احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود امنیت در آن جامعه ناشی می‌گردد و هرچه میزان فراوانی جرم بالاتر باشد، احساس امنیت در آن جامعه پایین تر است. اما گاهی این احساس عدم امنیت ممکن است ریشه روانی داشته باشد نه اجتماعی (کلاهیچیان، ۱۳۸۲: ۱۳۴).

به عنوان مثال می‌توان به آمار ذکر شده پایگاه داده‌های اجتماعی پلیس در سال ۱۳۸۵ از میزان سرقت خودرو در ژاپن و ایران اشاره کرد. بر اساس این آمار «در شهر توکیو حدود ۵ میلیون خودرو و در شهر تهران حدود ۳ میلیون خودرو داریم، این در حالی است که میزان

1- Security

2- Robert Mondel

سرقت خودرو در تهران حدود ۱۰ هزار دستگاه، ولی در توکیو ۱۰۰ هزار دستگاه در سال است، اما با وجود میزان بسیار بالای سرقت خودرو در توکیو به واسطه نظام تأمین اجتماعی (که بلافاصله خودرو از طریق بیمه تأمین می‌شود) احساس نگرانی کمتری از این وضعیت در این شهر وجود دارد». بنابراین احساس امنیت فرایندهای روانی و اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود، بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علائق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۷: ۱۱۶). حالاً بعد ذکر از این مقدمه درباره تعریف امنیت و احساس امنیت اجتماعی به ذکر بعضی از مهمترین نظریه‌های احساس امنیت پرداخته می‌شود.

باری بوزان^۱:

پس از جنگ سرد باری بوزان به بررسی و گسترش مفهوم امنیت پرداخت و مفهوم امنیت اجتماعی را طرح ریزی نمود. وی و همکارانش این توسعه مفهومی را از طریق توجه به ابعاد مختلف امنیت، مانند اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی انجام دادند (بیلگین، ۱۹۹۸: ۳۸). وی برای نخستین بار در کتاب مردم، دولت‌ها و هراس، مفهوم امنیت اجتماعی را به عنوان یکی از ابعاد امنیت ملی مطرح می‌نماید (رل^۲، ۱۹۹۶: ۳؛ بوزان و ویور^۳، ۱۹۹۸: ۴).

از نظر بوزان، امنیت اجتماعی زمانی برای فرد مطرح می‌شود، که فرد خود را به عضو یک گروه اجتماعی بداند (بوزان و ویور، ۱۹۹۸: ۴). وی معتقد است که حوزه‌ای از حیات که فرد خود را به واسطه مفهوم «ما» بدان متعلق می‌داند و در برابر آن احساس تعهد و تکلیف می‌کند مورد نظر است. بنابراین هر عامل و پدیده‌ای که باعث ایجاد اختلال در احساس تعلق و همبستگی اعضا یک گروه گردد، در واقع هویت آن گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی آن قلمداد می‌گردد (بوزان^۴، ۲۰۰۰: ۳).

1 Buzan Barry

2 Role

3 Buzan & Weaver

4 Buzan

نکته ی دیگر، اینکه بوزان و ویور امنیت را در دو بعد عینی و ذهنی مطرح کرده و اظهار می دارند که تهدیدهای امنیتی در دامنه ای وجود دارند که به طور ذهنی نیز قابل تجربه هستند (نبوی و دیگران، ۱۳۸۹: ۷۷). بوزان، نقطه‌ی آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم بازیگران معرفی می کند. او بیان می دارد که، مسأله امنیت در اجتماع شناخته می شود، زیرا بازیگران می توانند به آن رجوع کنند و برخی پدیده‌ها را به عنوان تهدید نگاه کنند (ابراهیمی، ۱۳۸۶: ۴۴۴).

آل ویور^۱

ویور مدعی است که باید از رویکردی جامعه شناسانه به امنیت نگریسته شود و پس از تحلیل مبانی جامعه شناختی امنیت، به تعریف آن همت گمارد (مک کین لای و لیتل، ۱۳۸۰: ۴۸). براین اساس، ویور حوزه امنیت را بر حسب نوعی دوگانگی امنیت دولت و امنیت اجتماعی در نظر می گیرد و خاطر نشان می کند که افراد جامعه نمی توانند نسبت به چیزهایی که امنیت و هویت شان را تهدید می کند احساس مسئولیت نداشته و آنها را تنها به دولت واگذار نمایند بدین ترتیب، ویور بر لزوم مشارکت افراد در تأمین امنیت اجتماعی خود و جامعه صحنه می گذارد. (نبوی و دیگران، ۱۳۸۹: ۸۸).

میتار^۲

میتار از مدلی سیستماتیک، مبتنی بر تئوری آنارشی^۳ بایلی در بررسی امنیت اجتماعی استفاده می کند. وی مسائل اجتماعی را بر اساس سطوح متفاوت تحلیلی به شش سطح فردی، گروهی، سازمانی، اجتماع، جامعه و نظام فراملی تقسیم می کند و از آنارشی به عنوان ابزار اندازه گیری حالات نظام استفاده می کند. وی در تئوری آنارشی اجتماعی از شش متغیر کلان اجتماعی شامل جمعیت^۴، اطلاعات^۵، فضا، تکنولوژی، سازمان و سطح کیفی امنیت یاد می کند

1 Weaver

2 Mitar

3 Anarchy

4 Population

5 Information

و فرمول زیر که طی آن امنیت تابعی از متغیرهای جمعیتی، اطلاعاتی، فضایی، تکنولوژی و سازمانی است ارائه می‌کند:

$L = F(P, I, S, T, O)$ بر اساس تابع ارائه شده، می‌توان گفت هر جامعه‌ای که در میزان جمعیت، اطلاعات، فضای جغرافیایی، تکنولوژی و سازماندهی از وضعیت بهتری برخوردار باشد، به تبع آن از امنیت اجتماعی بالاتری نیز برخوردار خواهد بود، و بالعکس (میتار، ۱۹۹۶: ۷).

چلبی^۱

در بین جامعه‌شناسان داخلی، چلبی معتقد است، امنیت یکی از اختیار جمعی است که جامعه برای شهروندان خود و هر آن کس که در آن به سر می‌برد، فراهم می‌کند. در بعد عینی، امنیت را می‌توان به عنوان فراغت از تهدید تعریف کرد. در بعد ذهنی مراد از امنیت، احساس آرامش و یا عدم احساس تهدید و عدم احساس ترس ناشی از آن از سوی محیط‌های دور و نزدیک فرد است. البته این دو بعد معمولاً با یکدیگر احساس همبستگی قوی دارند، هر چند در تحلیل نهایی، اولی تا حد زیادی تعیین‌کننده دومی است، با وجود این، درصدی از واریانس متغیر امنیت در بعد ذهنی، متأثر از محیط نرم افزاری جامعه و نحوه اطلاع‌رسانی و مضامین آن است (چلبی، ۱۳۸۵: ۱۰۷).

بر این اساس می‌توان گفت، احساس امنیت اجتماعی به فقدان هراس از تهدید شدن یا به مخاطره افتادن ویژگی‌های اساسی و ارزش‌های انسانی و نبود ترس از تهدید حقوق و آزادی‌های مشروع گفته می‌شود (افشار، ۱۳۸۵: ۶۱).

نظریه‌های دینداری

دین در قرآن کریم

واژه دین بیش از نود بار در قرآن با معانی ذیل به کار رفته است:

جزا و پاداش: مالک یوم الدین (فاتحه: ۳)

اطاعت و بندگی، مانند: قل انی امرت ان اعبدا لله مخلصاً له الدین (زمر: ۱۱)
ملک و سلطنت، مانند: و قاتلوهم حتی لا تکن فتنه و یكون الدین کله لله (بقره: ۱۹۳)
شریعت و قانون، مانند: لکم دینکم و لی دین (کافرون: ۶)
ملت، مانند: قل اننی هدانی ربی الی صراط مستقیم دیناً قیماً مله ابراهیم حنیفاً (انعام: ۱۶۱)
مستقیم، مانند: ان الدین عند الله الاسلام (آل عمران، ۱۹)
اعتقادات، مانند: لا اکراه فی الدین (بقره: ۲۵۶)

دین در تئوری‌های اندیشمندان غربی دورکیم

دورکیم نظریه پردازی است که بیشترین تاثیر را بر جامعه شناسی دین داشته است. وی برای شناخت همه ادیان بشری به ابتدایی ترین و ساده ترین صورت دین توجه می کند (همیلتون، ۱۳۸۹: ۱۷۱). وی نه به ماهیت دین بلکه به کارکردهای آن می پردازد و نقش دین در انسجام اجتماعی جوامع سنتی را مهم قلمداد می کند (ریتزر، ۱۳۸۳: ۲۳).

وبر

وبر از جمله جامعه شناسان کلاسیک است که بخش قابل توجهی از آثارش به دین اختصاص دارد. وبر از دو نوع دین شریعتی و رستگاری یاد می کند و یا از دو نوع خداشناسی زاهدانه و عارفانه سخن می گوید. او مصداق دین شریعتی را کنفوسیوس و یهودیت تلمودی می داند که مومنان در خدمت شرع مقدس اند و همراه با اهتمامات مناسکی در صدد سازگاری با دنیا هستند، ولی در دین رستگاری مومنان اهتمامشان تماماً صرف آخرت و تاملات درونی است. مصداق نزدیک دین رستگاری بودیسم و مسیحیت است که پیروان خویش را در تنش دائمی با دنیا قرار داده اند (فروند، ۱۳۸۳: ۱۹۱).

آلستون^۱

آلستون تعریف خود از دین را موکول به شناخت ابعاد و خصایص دین می‌کند. آلستون می‌گوید هر چند نمی‌توان مرز مشخصی بین دین و غیر دین ترسیم کرد، اما با اتکا به یک الگوی کاملاً مشخص دینی و تشریح ابعاد و خصوصیات آن می‌توان وجوه اشتراک و افتراق هر مورد را با الگوی مورد نظر مشخص ساخت (میر سندسی، ۱۳۸۳: ۴۶).

لنسکی

از نظر لنسکی دین عامل موثری است که اندیشه و عمل فرد را حتی در جوامع مدرن متأثر می‌سازد. او برای سنجش این تاثیر گذاری به مهم ترین جنبه‌های دینداری یعنی «جهت گیری دینی^۲» و «میزان درگیر بودن با گروه دینی^۳» می‌پردازد. لنسکی دو جهت گیری راست کیشی^۴ و عبودیتی^۵ را در دین یهودی - مسیحی مهم قلمداد می‌کند. این دو جهت گیری به لحاظ فعال و منفعل بودن، پذیرش یا عدم پذیرش در دنیای مدرن و همچنین تاثیرات متفاوتشان بر الگوی فکر و عمل از هم متمایز اند. به اعتقاد لنسکی درگیر بودن گروه دیندار، از دو جنبه مشارکتی^۶ و معاشرتی^۷ برخوردار است که می‌تواند کم یا زیاد باشد. او بعد مشارکتی را از لحاظ میزان حضور در برنامه‌ها و فعالیت‌های رسمی و جمعی نهاد دین و بعد معاشرتی را از حیث داشتن پیوندهای دوستانه و عاطفی هم کیشان و اعضای کلیسای خود مورد توجه قرار می‌دهد (لنسکی، ۱۹۶۳: ۲۴).

چارلز گلارک و رادنی استارک

گلارک طی دو دهه ۵۰-۶۰ میلادی در تلاش برای فهم و تبیین دین در امریکا بود. وی بحث ابعاد التزام دینی را در این کشور زنده کرد و با همکاری رادنی استارک در سال ۱۹۶۵،

1 Alston

2 Religious Orientation

3 Degree Of Group Involvement

4 Orthodoxy

5 Devotionalism

6 Association

7 Communal

به شرح و بسط الگوی جدیدی از دینداری پرداخت. هدف اصلی آنها، عموماً درک شیوه‌های گوناگونی بود که مردم با توسل به آن، خود را مذهبی تلقی می‌کردند. گلاک و استارک بر این عقیده بودند که به رغم آنکه ادیان جهانی در جزئیات بسیار متفاوتند، اما دارای حوزه‌های کلی هستند که دینداری در آن حوزه‌ها و یا ابعاد - جلوه‌گر می‌شود.

آنها برای دینداری چهار بعد اصلی «عمل»، «باور»، «تجربه»، «دانش یا معرفت» را تحت عنوان ابعاد عمومی الزام دینی مطرح کرده‌اند. این ابعاد چهارگانه، در سطح مقیاس‌های اولیه به پنج شاخص یا مقیاس تقسیم شده‌اند که افزایش آن، ناشی از تفکیک بُعد عمل به دو بخش شاخص مناسکی و عبادی است (گلاک و استارک، ۱۹۷۰).

- بعد باور: آن چیزی است که انتظار می‌رود پیروان یک دین بدان اعتقاد داشته باشند

- بعد مناسکی (عمل): نظام اعتقادی در هر دینی وجود دارد، اما این اعتقادات به صورت مناسک نمود عینی می‌یابند.

- بعد تجربی: تجربه دینی با احساسات، تجربیات و درون فرد دیندار مرتبط است. احساسات و عواطف دینی وجه عالی‌تری از دینداری است که کاملاً قلبی و درونی بوده و برخلاف مناسک و مراسم آیینی نمود بیرونی ندارد.

- بعد دانش: بعد معرفتی، عقلانی یا دانش با بعد عقیدتی بسیار نزدیک است. تفاوت این دو بعد، مربوط به آگاهی و شناخت در اعتقادات در بُعد دانش است.

- بعد پیامدی: این بُعد، به دلیل بیشترین انتقادات، در میان ابعاد الگوی دینداری گلاک و استارک پس از مدتی حذف شد، از جمله این که، بعد پیامدی فی نفسه پیامد دینداری است، نه بعدی از ابعاد آن. بعد پیامدی دینداری، که با این انتقاد از الگوی دینداری کنار گذاشته شد، به اعمالی گفته می‌شود که از عقاید، احساسات و اعمال مذهبی ریشه می‌گیرد و از ثمرات و نتایج ایمان در زندگی و کنش‌های بشر است (گلاک و استارک، ۱۹۷۰).

کینگزلی دیویس

کینگزلی معتقد است که تفاوت معناداری بین داوری و تبیین محقق با فهم کنشگر دینی مشاهده می‌شود. بنابراین نظریه پردازان جدید کارکردگرایی با اهمیت دادن بیشتر به کنشگر

دینی و وارد کردن عنصر روانشناختی و تلفیق آن با نظریه‌ی کارکردگرایی، تبیین بهتری از دین ارائه داده‌اند. دیویس از این دست جامعه‌شناسان است. دیویس در کتابش تحت عنوان جامعه‌شناسی انسان به ارائه کارکردهای مثبت دین پرداخته و دین را به عنوان عامل انسجام بخش در جامعه می‌ستاید و اضافه می‌کند که افراد از طریق شرکت در مراسم دینی، وابستگی‌شان را به اهداف گروهی افزایش می‌دهند. دیویس از تمایز بین امر مقدس و نامقدس استفاده کرده و آنرا داری خصلتی نمادین می‌داند (توسلی، ۱۳۸۰).

چارچوب نظری پژوهش

در پژوهش حاضر از نظریات مختلفی به عنوان مبنای نظری استفاده شده است. اما تعدادی از نظریات که مبنای استخراج فرضیات هستند چارچوب نظری پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهد.

بر مبنای نظریه گلاک و استارک دینداری در ابعاد اعتقادی، مناسکی، پیامدی و تجربی مورد بررسی قرار گرفته است.

اگوست کنت معتقد است، دین همان اصل وحدت بخشی است که زمینه مشترکی را فراهم می‌سازد و اگر نبود، اختلافات فردی، جامعه را از هم می‌گسیختند. وی از اعتقادات دینی به عنوان یکی از مؤلفه‌های اجتماع یاد می‌کند و آن را سنگ بنای سامان اجتماعی می‌داند که همان شیرازه نیرومندی است که افراد جامعه را با یک کیش و نظام عقیدتی مشترک به همدیگر پیوند می‌دهد (کوزر، ۱۳۸۶: ۳۴).

دورکیم بر این باور است که کارکرد دین نه تنها در همبستگی و روابط اجتماعی غیر قابل انکار است، بلکه در حل و فصل معضلات اجتماعی، ایجاد یگانگی و وحدت بین جوامع و معنویتی که در جامعه به وجود می‌آید، فوق العاده مهم است. علاوه بر این دین موجب ثبات، استمرار و پایداری جامعه می‌شود (علی‌زاده، ۱۳۷۵: ۲۵۴).

توکویل نیز معتقد است که اعتقادات مذهبی نوعی انضباط اخلاقی در افراد پدید می‌آورد و در جامعه‌ای که انسجام آن مورد تهدید فردگرایی قرار گرفته، می‌تواند باعث همبستگی شود. زیرا این اعتقادات روح همگانی را در آنها ایجاد می‌کند و مسئولیت اجتماعی افراد را

یادآور می‌شود. اعتقادات دینی نوعی اقتدار اخلاقی به همراه دارد که احساس ملکوتی را در افراد بیدار می‌کند.

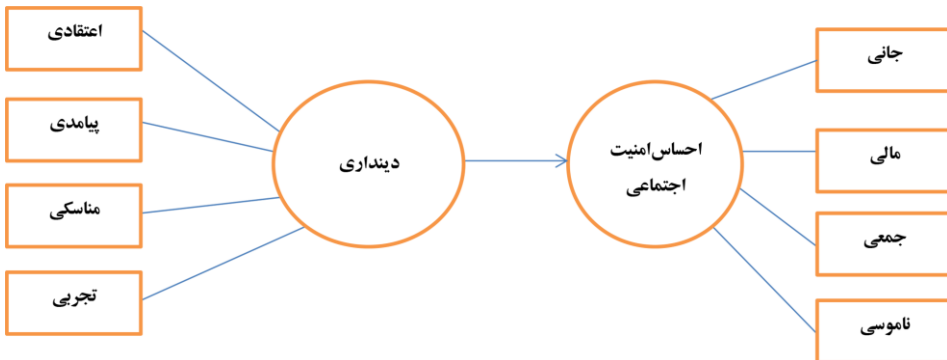
مالینوفسکی نیز درباره آثار عمل به مناسک دینی معتقد است کسی که به مناسک عمل می‌کند، بر اثر تخلیه عاطفی آرامش بیشتری احساس کرده و وظایفش در جامعه را به گونه مؤثرتری انجام می‌دهد (همیلتون، ۱۳۸۹: ۲۱۰).

از نظر گیدنز (۱۹۸۹) گذشته مردم به واسطه پابندی به باورهای دینی و از سوی دیگر، به واسطه باور به وجود کسی که اعمال و رفتارهای انسان را می‌بیند و در مواقع رنج و مشکلات به یاریش می‌شتابد، یعنی داشتن یک تکیه گاه برای رفع مشکلات و سردرگمی‌ها، احساس امنیت بالایی داشته و نگرانی در آنها کمتر وجود داشت، ولی در سبک‌های جدید زندگی شاهد کنار گذاشتن نگرش تقدیرگرایانه و انقباض روزافزون مذهب و باورهای دینی هستیم که منجر به بی‌اعتمادی و احساس ترس دائمی می‌گردد (به نقل از نیکزاد، ۱۳۸۱).

بنابراین از نظریات فوق این فرضیه استخراج می‌شود که بین دینداری در ابعاد مختلف و احساس امنیت اجتماعی ارتباط وجود دارد.

فرضیه‌های پژوهش

- بین دینداری اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین دینداری پیامدی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین دینداری مناسکی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین دینداری تجربی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین میزان کل دینداری و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

شکل (۱) مدل نظری پژوهش

روش تحقیق

تحقیق حاضر بر اساس نوع داده‌های جمع آوری و تحلیل شده، تحقیقی کمی است و از لحاظ نوع برخورد با مسأله مورد بررسی و ورود به آن مطالعه ای میدانی است. تکنیک مورد استفاده در این پژوهش پیمایش است. در مطالعه میدانی، برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. پیش از آغاز پیمایش، پرسشنامه ابتدایی مورد آزمون اولیه قرار گرفت و با استفاده از نتایج به دست آمده، نقایص موجود برطرف و پرسشنامه نهایی تنظیم شد.

جامعه آماری این مطالعه کلیه جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شهر کرمانشاه است. از آنجا که به طور طبیعی امکان مطالعه دیدگاه‌های تمامی ساکنان وجود نداشت از شیوه «نمونه گیری» برای تبیین نظریات افراد مورد مطالعه استفاده شده است و بر اساس آن تعدادی از افراد (۳۸۴ نفر) که معرف جامعه آماری تشخیص داده شدند به عنوان نمونه انتخاب و مطالعه شده است. روش نمونه گیری در این پژوهش شیوه نمونه گیری دو مرحله ای با استفاده از نمونه گیری خوشه‌ای و سپس نمونه گیری تصادفی ساده است. پس از گردآوری داده‌ها تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از نرم افزار آماری اس پی اس انجام گردید و در این رابطه برای آزمون فرضیات، تست‌های آماری متناسب با هر فرضیه بکار گرفته شد.

در این رابطه جهت اطمینان از اعتبار لازم به مشاوره و بهره گیری از نظرات اساتید و کارشناسان مربوطه و همچنین از آزمون آلفای کرونباخ جهت پایایی پرسشنامه اقدام شده است و بر اساس ضریب آلفا ضریب پایایی تمامی متغیرها بالاتر از ۰/۷ است.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

توزیع پاسخگویان بر اساس «جنسیت» آنها نشان می‌دهد که می‌شود ۴۲ درصد از پاسخگویان زن و ۵۸ درصد، مرد هستند.

توزیع پاسخگویان بر اساس «احساس امنیت اجتماعی» نشان می‌دهد که ۱۴ درصد پاسخگویان دارای احساس امنیت اجتماعی خیلی پایین هستند. ۱۸ درصد احساس امنیت اجتماعی پایین، ۳۵ درصد احساس امنیت اجتماعی متوسط، ۲۲ درصد احساس امنیت اجتماعی بالا و ۱۱ درصد دارای احساس امنیت اجتماعی خیلی بالا هستند. توزیع پاسخگویان بر اساس «دینداری» نشان می‌دهد که ۸ درصد پاسخگویان دارای دینداری خیلی پایین هستند. ۱۲ درصد دینداری پایین، ۳۵ درصد دینداری متوسط، ۳۰ درصد دینداری بالا و ۱۵ درصد دارای دینداری خیلی بالا هستند.

آمار استنباطی

آزمون کلموگروف - اسمیرنوف

Ho: داده‌ها از توزیع نرمال برخوردارند.

H1: داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند.

جدول (۱) آزمون کلموگروف - اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن متغیرهای

پژوهش

احساس امنیت	دینداری تجربی	دینداری مناسکی	دینداری اعتقادی	دینداری پیامدی	مؤلفه‌های پژوهش	
۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	تعداد	
.۹۰	.۹۳	.۹۲	.۹۵	.۹۴	انحراف معیار	پارامترهای نرمال
۲,۶۲	۲,۵۹	۲,۵۶	۱,۷۴	۰,۸۰۹	مقادیر کلموگروف - اسمیرنوف	
.۱۶۳	.۲۷۱	.۱۴۵	۰,۰۶۹	۰,۰۸۳	سطح معناداری (دو دامنه)	

با توجه به جدول شماره ۱ می‌توان نتیجه گرفت که چون مقادیر سطح معناداری همه متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰,۰۵ هستند، پس می‌توان گفت که این عامل نرمال بودن توزیع را می‌رساند پس در تحلیل‌های فرضیه‌های تحقیق از آزمون‌های پارامتریک استفاده می‌شود.

آزمون فرضیه‌ها

آزمون فرضیه شماره ۱- بین دینداری اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد. برای آزمون این فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می‌شود. یافته‌ها به شرح زیر است:

$$H_0: \rho = 0$$

$$H_1: \rho \neq 0$$

جدول (۲) ضریب همبستگی بین دینداری اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت		
۰/۳۰	شدت رابطه	دینداری اعتقادی
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

با توجه به مقدار sig محاسبه شده بین دو دامنه که برابر با ۰۰۰۰ است و چون این عدد کوچکتر از ۰,۰۵ است، لذا بین دو متغیر دینداری اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۰,۳۰ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری اعتقادی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می کنند.

آزمون فرضیه شماره ۲- بین دینداری پیامدی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. یافته‌ها به شرح زیر است:

$$H_0: \rho = 0$$

$$H_1: \rho \neq 0$$

جدول (۳) ضریب همبستگی بین دینداری پیامدی و احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت		
۰/۳۲	شدت رابطه	دینداری پیامدی
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

با توجه به مقدار sig محاسبه شده بین دو دامنه که برابر با ۰۰۰۰ است و چون این عدد کوچکتر از ۰,۰۵ است، لذا بین دو متغیر دینداری پیامدی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۰,۳۲ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری پیامدی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری پیامدی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می کنند.

آزمون فرضیه شماره ۳- بین دینداری مناسکی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. یافته‌ها به شرح زیر است:

$$H_0: \rho = 0$$

$$H_1: \rho \neq 0$$

جدول (۴) ضریب همبستگی بین دینداری مناسکی و احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت		
۰/۴۲	شدت رابطه	دینداری مناسکی
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

با توجه به مقدار sig محاسبه شده بین دو دامنه که برابر با ۰۰۰۰ است و چون این عدد کوچکتر از ۰,۰۵ است، لذا بین دو متغیر دینداری مناسکی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۰,۴۲ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری مناسکی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری مناسکی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می کنند.

آزمون فرضیه شماره ۴- بین دینداری تجربی و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. یافته‌ها به شرح زیر است:

$$H_0: \rho = 0$$

$$H_1: \rho \neq 0$$

جدول (۵) ضریب همبستگی بین دینداری تجربی و احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت	دینداری تجربی	
۰/۲۴	شدت رابطه	
۰/۰۰۱	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

با توجه به مقدار sig محاسبه شده بین دو دامنه که برابر با ۰۰۱ است و چون این عدد کوچکتر از ۰،۰۵ است، لذا بین دو متغیر دینداری تجربی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۰۲۴ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری تجربی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری تجربی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می کنند.

آزمون فرضیه شماره ۵- بین میزان کل دینداری و احساس امنیت اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. یافته‌ها به شرح زیر است:

$$H_0: \rho = 0$$

$$H_1: \rho \neq 0$$

جدول (۶) ضریب همبستگی بین میزان کل دینداری و احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت		
۰/۳۴	شدت رابطه	میزان کل دینداری
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

با توجه به مقدار sig محاسبه شده بین دو دامنه که برابر با ۰۰۰۰ است و چون این عدد کوچکتر از ۰,۰۵ است، لذا بین دو متغیر میزان کل دینداری و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به شدت همبستگی به دست آمده ما که برابر با ۰,۳۴ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر میزان کل دینداری و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هر چه پاسخگویان دارای میزان کل دینداری بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می‌کنند.

نتیجه گیری

با توجه به تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از داده‌های تحقیق که در فصل چهارم مورد بررسی قرار گرفت، در این فصل ضمن مروری بر یافته‌های تحقیق به بحث و تفسیر نتایج حاصله و طرح پیشنهادات پژوهشی و اجرایی حاصل از نتایج تحقیق پرداخته خواهد شد. این پژوهش در راستای هدف اصلی تحقیق یعنی «بررسی تأثیر دینداری بر احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شهر کرمانشاه» انجام شد؛ در جهت دستیابی به هدف اصلی پژوهش میزان ۳۸۴ نفر از جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شهر کرمانشاه به عنوان حجم نمونه مورد بررسی قرار گرفتند. روشی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت، ترکیبی از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی با استفاده از تکنیکی پیمایش بود؛ بدین صورت که برای جمع آوری مطالب نظری و همچنین پیشینه و ادبیات تحقیق از روش کتابخانه‌ای و برای جمع آوری اطلاعات از اعضای جامعه آماری از روش میدانی با استفاده از تکنیک پیمایش استفاده شد.

ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق علاوه بر اسناد و مدارک معتبر، پرسشنامه است. بعد از تأیید پرسشنامه و نهایی شدن آن، در میان اعضای جامعه آماری که حجم نمونه آن ۳۸۴ نفر بود پخش شد و سپس توسط نرم افزار اس پی اس اس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش به شرح زیر است:

بین دو متغیر دینداری اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۳۰ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری اعتقادی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می‌کنند. بین دو متغیر دینداری پیامدی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۳۲ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری پیامدی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری پیامدی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می‌کنند. بین دو متغیر دینداری مناسکی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۴۲ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری مناسکی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری مناسکی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می‌کنند. بین دو متغیر دینداری تجربی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۲۴ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر دینداری تجربی و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای دینداری تجربی بیشتری باشند احساس امنیت اجتماعی بیشتری می‌کنند. بین دو متغیر میزان کل دینداری و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به شدت همبستگی بدست آمده ما که برابر با ۳۴ است، لذا همبستگی مثبت، با شدت متوسط و با جهت مستقیم بین دو متغیر میزان کل دینداری و احساس امنیت اجتماعی وجود دارد؛ بدین صورت که هرچه پاسخگویان دارای میزان کل دینداری بیشتری باشند

احساس امنیت اجتماعی بیشتری می‌کنند. بنابراین در پژوهش حاضر تمامی فرضیات تأیید می‌شوند. یافته‌های پژوهش حاضر با تئوری‌های آگوست کنت، دورکیم، توکویل، مالینوفسکی و گیدنز همخوانی دارد. هر کدام از نظریه پردازان فوق در تئوری‌های خود به ارتباط بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی پی برده‌اند.

منابع

- ۱- ابراهیمی، نبی‌الله. (۱۳۸۶). تأملی بر مبانی و فرهنگ کپنهاگ. فصلنامه سیاست خارجی، سال ۲۱. شماره ۲.
- ۲- افشار، زین‌العابدین. (۱۳۸۵). بررسی امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران (پایان نامه کارشناسی ارشد). تهران، دانشگاه تهران: دانشکده علوم اجتماعی.
- ۳- بوزان، باری. (۱۳۷۸). مردم، دولت‌ها و هراس. ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۴- بیات، بهرام. (۱۳۸۷). تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی. نامه علوم اجتماعی. شماره ۳۵.
- ۵- توسلی، غلامعباس. (۱۳۸۰). جامعه‌شناسی دینی. تهران: نشر سخن.
- ۶- چلبی، مسعود. (۱۳۸۵). تحلیل اجتماعی در فضای کنش. تهران، نشر نی.
- ۷- حق‌پناه، جعفر. (۱۳۷۷). جامعه مدنی و قومیت‌ها در جامعه مدنی ایران. فصلنامه مطالعات راهبردی. پیش شماره دوم.
- ۸- ریتزر، جرج. (۱۳۸۳). نظریه‌های جامعه‌شناسی معاصر. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: علمی.
- ۹- عزیزی، جلیل؛ حیدرخانی، هاییل. (۱۳۹۱). اینترنت و چالش‌های امنیتی، خرم‌آباد: همایش ملی احساس امنیت، تابستان ۱۳۹۱.
- ۱۰- عزیزی، جلیل؛ حیدرخانی، هاییل. (۱۳۹۳). بررسی رابطه اینترنت و احساس امنیت اجتماعی در میان جوانان (نمونه مورد بررسی: جوانان شهر کرمانشاه). فصلنامه دانش انتظامی لرستان. دوره دوم، شماره ۲.
- ۱۱- علی‌زاده، عبدالرضا. (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی دین. حوزه و دانشگاه، شماره ۸.

- ۱۲- فروند، ژولین. (۱۳۷۵). شناسایی ماکس وبر. ترجمه عبدالحسین نیک گهر، تهران: توتیا.
- ۱۳- کلاهچیان، محمود. (۱۳۸۲). راه کارهای تحقق امنیت اجتماعی. مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی. تهران: معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی. شماره یک. جلد اول.
- ۱۴- کوزر، لوئیس. (۱۳۸۶). زندگی و اندیشه بزرگان جامعه شناسی. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: سمت.
- ۱۵- گروسی، سعیده؛ میرزایی، جلال و شاهرخی، احسان. (۱۳۸۶). بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، (مطالعه موردی جیرفت). فصلنامه دانش انتظامی. سال نهم. شماره ۲.
- ۱۶- ماندل، رابرت. (۱۳۷۹). چهره متغیر امنیت ملی. ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۱۷- میرسنده، سیدمحمد. (۱۳۸۳). مطالعه انواع دینداری دانشجویان. پایان نامه دکترای جامعه شناسی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۱۸- نبوی، سید عبدالحسین؛ حسین زاده، علی حسین و حسینی، سیده‌هاجر. (۱۳۸۹). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر امنیت اجتماعی. فصلنامه جامعه شناسی کاربردی. سال ۲۱، شماره ۴، زمستان.
- ۱۹- نیکزاد، عباس. (۱۳۸۱). دین و امنیت. رواق اندیشه، شماره ۱۵.
- ۲۰- همیلتون، ملکم. (۱۳۹۲). جامعه شناسی دین. (مترجم. محسن ثلاثی). تهران: تبیان.
- 21- Bilging, Pinar; Both, Ken; Jones, Richard Wyn(1998). "Security studies: The next stage?" Inverno 98, N 48-2.
- 22- Buzan, Barry (2000), "Security Studies: Beyond Strategy".
- 23- Buzan, Barry; Weaver, Ole (1998). Liberalism and security: the contradictions of the liberal leviathan, Copenhagen peace research institute (COPRI) Working papers.
- 24- Glock C. and Stark , R. (1970). Religion and Society in Tension, US, Rand McNally & Company.
- 25- Mitar, Miran (1996). assessment of societal security in resent past and today, college of police and security studies, Slovenia.
- 26- Role. Paul (1996). The societal security dilemma" Copenhagen peace research institute (COPRI) Working papers.